JUREK BECKER

Dr.S.Zeki BAYRAM

Bu yazımızda, ülkemizde adını henüz yeterince duyuramamış günümüzün bir Alman (Birleşmeden önce Doğu Alman) yazarından, Jurek Becker'den söz etmek istiyoruz. Çocukluk yıllarını Getto'larda ve Toplama Kampları'nda geçiren¹, İkinci Dünya Savaşı'nı ve sonrasını olumsuzluklarıyla ve acılarıyla tüm benliğinde yaşayan ve bunları özgün bir bakış açısıyla yapıtlarına yansıtan Becker'i özellikle üç romanının ışığı altında kalın çizgilerle tanıtmaya çalışırken, Germanistik sahasında kendisi hakkında yapılacak çalışmalara önayak olmak ve bir yol açmak amacını güdüyoruz.

8 Mayıs 1945 tarihinde Almanya'nın savaştan tam bir yenilgiyle çıkışı ülkenin çeşitli yönetimlere bölünmesine yol açar. Batılı üç işgal devletinin (Amerika, Fransa ve İngiltere) egemenliği altındaki Almanya'da ve Doğu Bloku'nun egemen olduğu Almanya'da - 1949'dan sonra Demokratik Almanya Cumhuriyeti olacaktır- yazın iki ayrı koldan gelişir.

Önceleri Johannes R. Becher, Anna Seghers, Friedrich Wolf, Ludwig Renn, Willi Bredent, daha sonraları ise Bertholt Brecht, Arnold Zweig ve Martin Andersen-Nexö Doğu Almanya'ya yerleşmişler ve yeni yazının şekillenmesine katkıda bulunmuşlardır.² Fakat Thomas Mann, Lion Feuchtwanger ve Oskar Maria Graf gibi sürgünden dönmeyen yazarlar da - Heinrich Mann planladığı dönüşünden önce ölmüştür- Doğu Almanya'da tanınıyorlardı ve bu yazını etkiliyorlardı.3

^{*} Yrd.Doç. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Erzurum.

Bkz. Bortenschlager, Wilhelm; Deutsche Literaturgeschichte, s.498

²Bkz. Aytaç, Gürsel; Çağdaş Alman Edebiyatı, s.370

³Bkz. Grabert-Mulot, Nürnberger; Geschichte der deutschen Literatur, s.

1945'ten sonra gelişmeye başlayan bu yeni yazının çekirdeğini otuzlu yılların Sosyalist Yazını ve Sürgün Yazını oluşturuyordu. SED'nin (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands-Almanya Sosyalist Birlik Partisi) 1949'da yapılan parti konferansında, bundan böyle kültürün Marxist-Leninist temeller üzerine yapılandırılması, SED'nin 1949'daki beşinci meclisinde ise ileri bir alman kültürü için şekilcilikle (Formalismus) mücadele edilmesi kararı alınmıştı.4Böylece sosyalist bir toplumun oluşmasına katkıda bulunmak isteyen yazarların sanat değeri yüksek yapıtlar üretmelerine engel olunuyordu. Sosyalist gerçekliğin sanat doktrini, sanatçıların kendilerini ifade etme özgürlüklerini ellerinden aldığı gibi, onları gerçekte olmayan bir iyimserliğe zorluyordu, bu da yazınsal gerçekliğin gereklerine hiç uymuyordu. Bu bağlamda Stefan Hermlin ve Georg Maurer gibi yazarlara karşı, şiirde kullandıkları mecazlı dillerinden dolayı tavır alınmıştı. Anna Seghers ve Erwin Schrittmatter yazın alanındaki üretkenliklerini kaybetmiş ve oldukça da gevşek davranmaya başlamışlardı. 24 Nisan 1959'da gerçekleştirilen I.Edebiyat Konferansı'nda karara bağlanan Bitterfeld Yolu (Bitterfelder Weg)5 programı da bir çıkmaz sokaktı. Bu programa göre bir taraftan kültür yaratıcıları, yani yazar ve şairler sosyalist yapılanmaya ve üretime katkıda bulunacaklar (Yazarlar Üretime: Dichter zur Produktion), diğer taraftan işçiler kendi yazınlarını kendileri yapsınlar diye harekete geçirilecekti (Usta kaleme sarıl: Greife die Feder Kumpel) Bu durum yazarı çalışma dünyasına, çalışanı ise yazına yönlendiriyordu.6 Bu hareketin nedeni sosyalist insanın sosyalist gerçeklikle daha yakından tanışması ve kaynaşması arzusudur. Ancak işler daha önceden düşünüldüğü gibi gerçekleşmiyor, bu hareket devlet tarafından desteklenmesine karşın arzu edilen amaçların çok gerisinde kalıyordu, İşçi Yazını da dahil.⁷ Bu durum ise sosyalizmi bildiklerini zanneden yazarlar arasında bir huzursuzluk yaratmaya yetiyordu. Böylece sansüre boyun eğmiş, istedikleri herşeyi yazamayan, partinin istekleri doğrultusunda yapıtlar veren yazarlardan oluşan bir yazın akımı ortaya çıktı. Ayrıca, bütün gazetelerin ve radyoların aynı redaktöre sahip olduğu, parti doğrultusunda gitmeyen bütün görüşlerin az ya da çok zarar gördüğü bu ortamda yazın önemli bir rol üstlenir8.

Doğu Almanya'da yazan ve bu yazının uluslararsı üne kavuşmasına yardımcı olan yazarlar daha sonra partinin ve dolayısıyla sansürün baskısına dayanamayıp herhangi bir şekilde doğuyu terk edip batıya geçmişlerdir. Bunların arasında yer alan Rainer Kunze ve Wolf Biermann gibi yazarlar ise buna zorlanmışlardır. Wolf Biermann'ın Doğu Almanya'dan atılmasını protesto eden yazarlar, partiye isimsiz mektuplar yazarak, partinin bu tutumunu eleştirmişlerdir.9 Bu yazarlar Hermlin'in öncülüğünde bir protesto kararı 10 yayınlamışlardır. Bu karara imza atan diğer yazarlar şunlardır: Erich Arendt, Volker Braun, Fritz Cremer, Stefan Heym, Heiner Müller, Sarah Kirsch, Günter Kunert, Rolf Schneider, Christa ve Gerhart Wolf ve Jurek Becker¹¹.

Doğu Almanya Yazının'nın Uluslararası bir konuma gelmesine katkıda bulunan bir avuç yazardan birisi ¹²olan Jurek Becker, Yahudi bir ailenin çocuğu olarak 1937 yılında Polonya Lodz'da dünyaya gelmiştir. Çocukluğunu Lodz, Ravensbrück ve Sachsenhausen Toplama Kampları'nda geçirmiştir. Büyük bir grup olarak girdikleri kamplardan ancak üç kişi sağ olarak

⁸Bkz. Heidelberger Leonard, Irene; Die Wiedervereinigung der deutschen

⁹Bkz. Neues Deutschland, (Zentralorgan der SED), 27.Nowember 1976, s.20

¹⁰ Bu protesto kararından Hermann Kant'ın Die Akte Kant adlı dosyasında sözedilmektedir Ancak bu kararın asıl metnine ulaşamadık.

¹²Bkz.Becker, Jurek; Ich glaube ich war ein guter Genosse, In: Der Spiegel, Nr.30, 1977, s.128-133 211-

⁴Bkz. a.g.y., s. 354

⁵Ayrıntılı bilgi için bkz. Gero von Wilpert; Sachwörterbuch der Literatur,

⁶Bkz. Kwiatkowski, Gerhart; Schüler Duden, Die Literatur, s.66

çıkabilmişlerdir, babası, teyzesi ve kendisi. 13 Becker, 1945 yılında babasıyla geldiği Doğu Berlin'de Almanca öğrenmeye başlar.

Almanca benim ana dilim değildir, ben Polonya asıllıyım. Ancak sekiz dokuz yaşlarımda Almanca öğrenmeye başladım. Fakat o zamanki Polonyacam kesinlikle dokuz yaşındaki birisinin dili değildi. Dilim dört yaşındaki bir çocuğun düzeyinde kalmıştı (...) O zamanlardan kalan, anımsadığım ilk Almanca sözcüklerim 'Alles, alle; Antreten; Zaehlappel ve dalli-dalli'dir 14diyen Becker 1945'de okula başladığında diğer arkadaşlarından bir kafa 15 büyüktür. Becker, 1955 yılında liseyi bitirdikten sonra SED ve Öğrenci Birliğine üye olur. 1957-1960 yılları arasında Felsefe öğrenimi görür. 1960-1977 yılları arasında Doğu Berlin'de serbest yazar olarak çalışır. 1957 yılından, 1977 yılında Wolf Biermann'ın vatandaşlıktan atılmasını diğer onbir yazarla birlikte protesto etmesine kadar SED'nin üyesidir. Aynı yılın baharında da partinin tutumunu ve yazar arkadaşı Rainer Kunze'nin Doğu Almanya Yazarlar Birliği'nden ihraç edilmesini protesto etmek için adı geçen Birlik'ten de ayrılmıştır. 1977 yılının sonlarında Doğu Almanya'yı terk ederek Batı'ya gelir, bu geliş vizelidir ve bazı çevrelerde kuşkuyla karşılanmıştır¹⁶. Fakat bu durum Jurek Becker'in Yahudi olması açısından bakıldığında daha farklı görünmektedir. Doğu Almanlar Nazilerin suç ortaklığnı kesinlikle kabul etmemişler ve savaşı yaşamış yahudileri ise Faşizmin kurbanları olarak tanımlamışlardır. Bu tanıma bağlı olarak Doğu Almanya'daki yahudilere iyi bir emeklilik maaşının yanında, diğer Almanlara tanınmayan seyahat olanakları sağlanmıştır. 17 Jurek Becker'in yurt dışı edilmeyip, uzun bir müddet için izinli olarak yurt dışına

13Bkz. Irene Heidelberger Leonard, Mein Judentum, In: Jurek Becker, s.15

bırakılmasının ardında yatan düşünceyi burada aramak daha doğru

Becker, Almanya'da genellikle Batı Berlin'de yaşamıştır. 1978 yılında bir müddet için Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiş, daha sonra Almanya'da Darmstadt Alman Dili ve Edebiyatı Akademisi ve Berlin Sanat Akademisi üyesi olmuştur. Senaryolar, kabare metinleri, romanlar ve hikayeler yazmıştır. Eserlerinin bazılarında toplama kamplarındaki hayatı ve sonrasını konu almıştır. Bu yazınsal tutumu biyografik olarak değerlendirilmektedir. 18 Ancak kendisi buna katılmamaktadır. Kamplarda yaşadığı o günleri hatırlamadığını, ancak hatırlamak istediği için yazdığını söyler.

Çocukluğunu hatırlamamak, içinde ne taşıdığını bilmediğin bir sandığı sırtında taşımaya mahkum olmak demektir. Yaşlandıkça bu yük daha da ağır gelmeye başlıyor ve bu sandığın içinde ne olduğunu öğrenmek için sabırsızlanıyorsun (Ohne Erinnerungen an die Kindheit zu sein, das ist, als waerst du verurteilt, staendig eine Kiste mit herumzuschleppen, deren Inhallt du nicht kennst. Und je aelter du wirst, um so schwerer kommt sie dir vor, und um so ungeduldiger wirst du, das Ding endlich zu öffnen)19 diyen Becker'in hatırlayamadığı çocukluğunun içerisinde hiç tanımadığı annesi de vardır. Bu durum onu çok etkilemiştir, öyle ki hiçbir yapıtında anne yoktur, olsa da yüzü yoktur, yani tanımlanmamaktadır. 20 Bu durum Becker'in, Aller Welt Freund ve Bronsteins Kinder adlı romanlarında anlatıcıların birer annelerinin olması ancak bu annelerin bazan kızkardeşler olarak ortaya çıkmasıyla kendini göstermektedir. Örneğin, Hans Bronstein'ın rüyalarındaki annesi, kızkardeşinin yüzüyle ona

Jakob der Lügner, Der Boxer ve Bronsteins Kinder görünmektedir. adlı yapıtlarında kamplardaki yaşam ve Yahudi olmanın getirdiği

¹⁴Becker, Jurek, Warnung vor dem Schriftsteller, s.10

¹⁵Bkz. a.g.m., aynı sayfa.

¹⁶Bkz. Schwarz Ulrich/ Becker Rolf; Ja, wenn Stalin ein grosser Mann war,... In: Der Spiegel Nr 10, s. 205-212

¹⁷Bkz. Pasche, Wolfgang; Jüdisches Leben in Deutschland seit 1945, In: Lektürehilfen Jurek Becker, s.34-41 212

¹⁸Bkz. Arnold Heinz Ludwig; Gespraeche mit Jurek Becker, In: Text und

¹⁹ Becker, Jurek; Die unsichtbare Stadt, In: Text und Kritik 116, s.16

²⁰Bkz. Becker, Jurek; Die Mauer, In: Texte und Kritik 116, s. 63

sorunları ele alan Becker diğer yapıtlarında ise sosyalistlik olgusunu işlemektedir. Bu bakımdan tüm yapıtlarında bir kimlik arayışı söz konusudur denilebilir. Getto'ları, Toplama Kampları'nı ve sonrasını anlatan, yukarıda sözünü ettiğimiz üç romanını Üçleme (Triologie) olarak kabul edenler var²¹, biz de böyle düşündüğümüz için bu üç yapıtı yüzeysel olarak tanıtmakla yetineceğiz.

Jakob der Lügner (1978)²²

Becker'in bu ilk romanın başkişisi Jakob Heym, akşam sokağa çıkma yasağından hemen önce bir barakadan gelen , fakat tam anlaşılamayan bir radyo haberi duyar. Haber şöyledir: "Şiddetli bir savunma muharebesinde kahramanca savaşan birliklerimiz, Bolşevik saldırısını Bezenika'ya yirmi kilometre kala durdurmayı başarmışlardır. Bizim tarafımızdan... devam eden muharebe sırasında... (In einer erbitterten Abwehrschlacht gelang es unseren heldenhaft kaempfenden Truppen, den bolschewistischen Angriff zwanzig Kilometer vor Bezenika zum Stehen zu bringen. Im Verlaufe der Kampshandlungen,...die von unserer Seite...)"23 Becker'in bütün hikayesi bu kısa ve eksik radyo haberine dayanmaktadır.

Jakob, duyduğu bu haberi arkadaşı Mischa'ya, kendisinin de bir radyosunun olduğunu ekleyerek anlatır. Rus kurtarıcıların sözde yakınlara kadar gelmiş oldukları haberi Mischa'ya açlığını unutturur. Getto'da bir radyo bulundurmanın cezası ölümdür. Burada bir radyo bulundurmak akıl alacak şey değildir. Örneğin Getto sakinlerinden eski bir artist olan Frankfurter'in gerçekten bir radyosu vardır ve onu korkudan bodruma inerek parçalamıştır, çünkü Gestapo'nun bir radyonun varlığından haberdar olması durumunda kendi radyosunun da elinden alınacağı ve bunun doğal sonucu olarak da öldürüleceği kaçınılmazdır. Bu da belki tüm Getto sakinlerinin ölüm kararı anlamına gelecektir. Bu sansasyonel haber kulaktan kulağa yayılır. Bu düzmece haber yavaş yavaş etkisini göstermeye başlamıştı. Arkadaşları arasında gizli bir saygınlık kazanmıştır Jakob.

Jakob gizli olarak yanında yaşayan çocuğu, Lina'yı, bodruma götürür ve ona , bir kapının arkasında saklanarak radyoculuk oynar. Radyoda Sir Winston Churchil ile yine sözde bir röportaj, arkasından bir ıslıkla bir müzik yayını ve daha sonra da bir Radyo Amcasına, Bezelye Üzerinde Yaşayan Prenses Masalını anlattırır. Jakob'un, düzmece de olsa Lina'ya yeni şeyer anlatması küçük çocuğu mutlu etmektedir. Bu arada Jakob, Getto arkadaşlarının baskısıyla bu tür haberleri sürekli olarak vermeye devam eder. Rus Birlikleri'ni yavaş yavaş ilerletir ve sonra tekrar geri çektirir. Başarıları ve başarısızlıkları ustaca paylaştırır. Buluşları Getto için umut kaynağı olmuş, intiharlar azalmıştır. Ancak yavaş yavaş Jakob'un hayal gücü zayıflar. Bir kaç günden fazla süren elektrik kesintisine sevinir, bunu fırsat bilerek elektrikler tekrar geldiğinde radyonun bozulduğunu söyler. Getto'da yardıma hazır bir radyo teknisyeniyle kaşılaştırıldığında, o gece mucizevi bir şekilde tekrar tamir eder.

Fakat Jakob, yakın bulduğu arkadaşlarına radyosu olmadığını itiraf etmeye başlar. Ama sonuçları tehlikeli olur. Jakob'un radyosu olmadığını duyan berber Kowalski kendisini asar. Böylece diğerlerinin bu gerçeği duymasına engel olur. Kalp krizi geçiren Gestapo şefine götürülen Doktor Kirschbaum yolda kendisini zehirler.

Sonunda bütün Getto tahliye edilince - Jakob, Lina ve anlatıcımız dahil- Jakob gerçek bir yalancı olarak ortada kalır. Bunun üzerine anlatıcımız romanına iki tane son hazırlar. Birincisinde Jakob ölür, fakat hemen ardından diğerleri Ruslar tarafından kurtarılır ve Jakob'da bir kahraman olarak anılır. Diğer son da ise Getto boşaltılır ve herkes bir trene bindirilerek götürülür, nereye gittikleri mechuldür.

²¹Heidelberger, Irene-Loenard; Schreiben im Schatten der Schoah, In: Text und Kritik 116, s.119

²²Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 774, Frankfurt a. M., 1982

²³ Jakob der Lügner, s.14

Der Boxer (1979)24

Ele aldığımız bu romanın başkişisi Aron Blank'dır. 45 yaşında toplama kamplarından çıkan Aron Blank, kendisine tekrar yeni bir hayat kurmak için harekete geçer. Karısı öldürülmüştür, çocuklarından ise bir haber yoktur. Daha sonra Yardım Kuruluşu aracılığıyla bir erkek çocuk bulur, bir çok işaret bunun kendi oğlu olduğu yolundadır. Aron bir kadınla ilişkiye girer. Fakat bu ilişkiyi yürütebilmek için artık çok yetersizdir. Oğlunu yetiştirme yurdundan almadan önce bu ilişkiyi bitirir. Oğlunun hatırı için, oğluyla yetiştirme yurdundayken çok ilgilenen ve çocuğun sevgisini kazanan bir hemşireyle birlikte yaşamaya karar verir.

Aron psikolojik ve fiziksel olarak çökmüş durumdadır. Devamlı içmekte ve böylece kendi sonunu hazırlamaktadır. Karanlık işlerle uğraşan bir çetedeki işinden ayrılır. Yaptığı Rusça tercümanlık işinden de sağlık nedenleriyle ayrılmak zorunda kalır. Aron birdenbire değişir ve eğitici rol üstlenir. Oğlu olduğundan bile emin olmadığı oğlu için çırpınır ve onu yaşamak zorunda olduğu yaşama hazırlamağa ve gerekli şartları yerine getirmeye çalışır. Oğlu Mark'ın Yahudi olduğundan dolayı bir gün okulda dayak yemesinden sonra, kendisini taklit etsin ve dayak yemesin diye eskiden boksör olduğundan ve yaptığı işlerden bahseder. Fakat daha sonra önceden hesap edemediği bu durumun sonuçlarını görmeye başlar ve şöyle der: Ben başkalarının korktuğu değil, herkesin sevdiği bir oğul istiyorum (Ich will einen beliebten Sohn, keinen gefürchteten)25.

Çok zeki olan Mark, hiç zorluk çekmeden okulunu bitirir ve ardından matematik öğrenimi görür. Birdenbire batıya geçer, değişik yerlerde çalışarak seyahatler yapar ve nihayet İsrail'e yerleşir. Temmuz Savaşı'na kadar Aron her ay bir mektup alır, fakat cevap yazmaz. Sonra ne olmuştur? Yoksa Mark savaşta ölmüş müdür? Bu sorular da, Mark'ın, oğlu olup olmadığı sorusu gibi cevapsız

kalır. Bütün hayatını oğluna adamış, kendisi için bir şey yapmamış olan Aron, başlangıçta olduğu gibi, yine yapayalnız kalmıştır.

Bronsteins Kinder (1988)²⁶

Becker'in tanıtmaya çalıştığımız ve Üçleme olarak nitelendirdiğimiz bu son yapıtının başkişisi Hans, babasıyla birlikte yaşamaktadır. Sevdiği kız Martha ile sık sık babasının şehrin dışındaki evine gitmektedirler. Babası anahtarı vermemesine rağmen, gizlice alıp bir yedeğini yaptırmıştır. Günün birinde Hans evi dolu bulur. Bu onun hayatını değiştiren bir hikayenin başlangıcı idi. Evde bir adam esir tutulmuştu. Babası ve iki arkadaşı bu adamın savaş sırasında Neuengamme Kampı'nın bekçilerinden olduğunun farkına varmışlardı. Şimdi ise onu sorgulayıp dövüyorlardı. Şimdiye kadar otuz yıl kadar normal yaşamış olan, topluma entegre olmuş görünen bu insanlara ne olmuştu da şimdi bir SS'liyi sorguluyorlardı.

Hans'ın kafası karışır. Babası şimdiye kadar tanıdığı adam mıydı acaba? Bu evde hangi değerler geçerli, hangi değerler geçersizdi?. Otuz yıl sonra normal insanlar gibi yaşayabileceklerini zannetmiştim, ve şimdi birdenbire bu oda!.Sanki otuz yıl böyle bir firsatı beklemişler gibi. Şimdiye kadar normal davranmaları bir maskeymiş meğer. (Ich hatte geglaubt, nach dreissig Jahren könnten sie wie normale Menschen leben, und plötzlich dieses Zimmer; als haetten sie drei Jahrzehnte lang nur auf eine solche Gelegenheit gewartet. Als haetten sie, wenn sie sich scheinbar normal verhielten, nur eine Maske getragen)27 diyerek içinden geçiren Hans bu sorgulamaya tanık olur. Fakat bunu arkadaşı Martha'ya ve ailesine söylemez. Bazı yalanlara başvurur. Gerçeği öğrenmek için babasıyla tartışmalara girer. Bir yıl sonra babası ölür. 'Hans bu arada Martha'nın yanında kalmaktadır, ancak aralarında eskisi gibi bir sevgi yoktur artık.

²⁴Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 526, Frankfurt a. M., 1979

²⁵Der Boxer, s.241

²⁶Suhrkamp Taschenbuch Verlag, 1517, Frankfurt a. M., 1988

²⁷Bronsteins Kinder, s.27

Jurek Becker bu romanında olayları iki zamanda anlatır. Birincisi, 1973, Dünya Festivali'nin Berlin'de yapıldığı, Parti Sekreteri ve Başbakan Walter Ulbricht'in öldüğü yıl. Bu yıl Hans liseyi başarıyla bitirir, Felsefe öğrenimi için başvuruda bulunur. Martha'yla aşk dolu günler yaşarlar, babasının sırrını keşfeder. İkincisi 1974 yılıdır. Ben anlatıcı, yaşamına davetsiz konuk gibi giren ve yaşamını değiştiren geçen yılın olaylarını düşünür. Hans Lepschitz'lerde oturmaktadır, ancak burada kalmakta gönüllü değildir ve nereye gideceği hakkında hiç bir düşüncesi yoktur. Hans, geçen yılki olayları anlatırken adeta kendi kendine bir terapi uygulamaktadır.28

Roman, Bronstein'ın Çocukları (Bronsteins Kinder) adını taşımasına karşın, söz konusu olan çocuklar değil, tek çocuktur, Hans'tır. Baba Bronstein'ın diğer çocuğu, kızı Elle, hemen hemen otuz yıldır, kamplardan kurtarıldıktan sonra bakım evinde kalmaktadır ve ondan çok az söz edilmektedir. Burada, babanın bu denli kinle dolu olmasında belki de kızının bu halde olmasının da etkisi olabilir. Her ne kadar Hans, anlatıcı olarak bu yapıtta baş kişi konumunda olsa da, Jurek Becker Elle'ye daha yapıtın başlığında merkezi bir fonksiyon yüklemekte ve gizli bir göndermede bulunmaktadır. Elle olayların dışında kalıp, bir yan figür gibi görünse de arka planda ailenin kararları için etkin bir rol üstlenmektedir.²⁹

Jurek Becker'in, birbirinin devamı gibi görünen ve de Üçleme olarak değerlendirilebilecek olan üç romanını yüzeysel olarak tanıtmaya çalıştık. Bunu gerçekleştirirken, bu üç romanın çeşitli yazınsal açılardan değerlendirilebileceği düşüncesi ortaya çıktı. Becker'in romanlarına yazınsal olarak yaklaşmanın ve bu açıdan değerlendirmenin öncelikle Alman Dili ve Edebiyatı ile ilgilenenler için, daha önce de değindiğimiz gibi önemli olduğu kanısındayız.

Irreführung der Behörden (Roman) 1975 Nach der Ersten Zukunft (Hikayeler) 1980 Allerwelt Freund (Roman) 1985 Warnung vor dem Schriftsteller (Frankfurt Konferansları)

1990 Amanda Herzlos (Roman) 1994 Ende des Grössenwahns (Denemeler) 1995

Kaynakça

Arnold, Heinz Ludwig, Gespraeche mit Jurek Becker, In: Text und Kritik 116

Aytaç, Gürsel; Çağdaş Alman Edebiyatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1983

Becker, Jurek, Die Mauer, In: Texte und Kritik 116 Becker, Jurek, Warnung vor dem Schriftsteller,

Suhrkamp Verlag, Frankfurt a. M.,1990

Becker, Jurek; Bronsteins Kinder, Suhrkamp

Taschenbuch Verlag, Frankfurt a. M., 1988

Becker, Jurek; Der Boxer, Suhrkamp Taschenbuch Verlag,

Frankfurt a. M., 1979

Becker, Jurek; Die unsichtbare Stadt, In: Text und Kritik 116.

Becker, Jurek; Ich glaube ich war ein guter Genosse, In: Der Spiegel, Nr.30, 1977, s.128-133

Becker, Jurek; Jakob der Lügner, Suhrkamp Taschenbuch Verlag, Frankfurt a. M., 1994

Becker, Jurek; Mein Judentum, In: Jurek Becker, von Heidelberger Leonard Irene, Suhrkamp Taschenbuch Verlag, Frankfurt a.M., 1992

²⁸Bkz. Pasche Wolfgang; Lektürenhilfen Jurek Becker, s.47

²⁹Bkz. a.g.y., s.29

Becker, Jurek; Nach der Ersten Zukunft, Suhrkamp Taschenbuch Verlag, Frankfurt a. M., 1983

Bortenschlager, Wilhelm; Deutsche

Literaturgeschichte, Leitner Verlag, Wien 1978

Corino, Karl; Die Akte Kant, rororo Verlag, Hamburg 1995 Grabert-Mulot, Nürnberger; Geschichte der deutschen

Literatur, Bayerischer Schulbuch-Verlag, München 1981 Heidelberger, Irene-Loenard, Schreiben im Schatten der

Schoah, In: Text und Kritik 116

Heidelberger Leonard, Irene; Die Wiedervereinigung der deutschen Literatur, In: Jurek Becker, Suhrkamp Taschenbuch Verlag, Frankfurt a.M., 1992

Kwiatkowski, Gerhart; Schüler Duden, Die Literatur,

Duden Verlag, Mannheim, 1980

Neues Deutschland, (Zentralorgan der SED),

27.Nowember 1976

Pasche, Wolfgang, Jüdisches Leben in Deutschland seit 1945, In: Lektürehilfen Jurek Becker, Klett Verlag, Stuttgart 1994

Schwarz Ulrich/ Becker Rofl, Ja, wenn Stalin ein grosser

Mann war,... In: Der Spiegel Nr 10, s. 205-212

Wilpert, Gero von ; Sachwörterbuch der Literatur,

Kröner Verlag, Stuttgart 1969